

Presuda za ratne zločine u opštini Zvornik nije donela pravdu ni za žrtve, ni za optužene

Posle pet godina suđenja, sudsko veće Odeljenja za ratne zločine Višeg suda u Beogradu, kojim je predsedavala sudija Tatjana Vuković izreklo je presudu [22.11.2010.] koja je duboko pogodila i uvredila porodice žrtava i uznemirila branitelje ljudska prava.

U pitanju je neprihvatljiva kazna za optuženog Branka Grujića [šest godina], kome je suđeno u svojstvu predsednika Privremene vlade opštine Zvornik, komandanta Kriznog štaba i člana Ratnog štaba i Ratnog sekretarijata opštine Zvornik, neodgovarajuća kazna [15 godina] za Branka Popovića, kome je suđeno u svojstvu komandanta Teritorijalne odbrane, člana Ratnog štaba i komandanta Jedinstvene vojno-teritorijalne komande opštine Zvornika, i ponižavanje preživelih i porodica žrtava, koje je sud pokazao prilikom odmeravanja kazne, uzimajući u obzir zdravlje, porodične prilike i godine starosti optuženih.

Sudsko veće je optužene Branka Grujića i Branka Popovića, proglasilo krivima za uzimanje talaca i nečovečno postupanje prema njima, u dva navarata – prvi put, 174 Muslimana iz sela Divič, 27. maja 1992. godine, a drugi put, 1. juna 1992. godine, oko 700 Muslimana iz sela Đulići, Klise i drugih sela u opštini Zvornik, i za prinudno raseljavanje 1.649 Muslimana iz sela Kozluk.

Sudsko veće je dodatno, optuženog Popovića oglasilo krivim za nečovečno postupanje prema zatvorenim civilima u zatvoru Suda za prekršaje i “Novom izvoru”, za pomaganje u ubistvu Abdulaha Buljubašića zvanog Bubica u zatvoru Suda za prekršaje, za pomaganje u ubijanju najmanje 27 civila i telesnom povređivanju više desetina zatvorenih u Domu kulture u Čelopeku, i za pomaganje u ubijanju najmanje 100 civila i fizičko mučenje zatvorenih u Tehničkom-školskom centru (TŠC) u Karakaju, u periodu od 1. do 5. juna 1992. Oslobodilo ga je odgovornosti za ubistvo preko 200 civila u “Gerinoj klanici”, 8. juna 1992. godine, s obrazloženjem da sud nije mogao utvrditi da je optuženi bio svestan posledica koje će nastupiti. Za razliku od tužioca za ratne zločine, koji okrivljuje optuženog Popovića za ubijanje oko 700 talaca, prvobitno zatvorenih u TŠC-u, sud je optuženom Popoviću pripisao odgovornost za pomaganje u ubijanju 352 muslimanskih civila, čiji je identitet DNK analizom utvrđen pre izricanja prvostepene presude.

Prvobitna optužnica

U prvobitnoj optužnici, od 22.10.20108. godine, tužilac je naveo da je optuženi Grujić na sednici Privremene vlade pitao "da li se ovima dostavlja hrana", [misleći na zatvorene muškarce u TŠC] i dobio odgovor "skinuti su sa hrane"; u preciziranoj optužnici taj se podatak ne pominje, a sud u obrazloženju presude ponovo aktuelizira to pitanje preko svedoka Stevana Ivanovića koji potvrđuje da se na sastanku Privremene vlade, kada je predsedavao Grujić, razgovaralo o zatvorenim ljudima u školi i da je doneta odluka da se ljudi razmene.

Revidirana optužnica

Da postupak menja pravac videlo se na samom kraju suđenja, kada je zamenik tužioca za ratne zločine Milan Petrović precizirao optužnicu [8. novembar 2010.], kojom je odgovornost optuženog Branka Grujića sveo na zatvaranje 174 muslimana iz Diviča, prinudno raseljavanje Muslimana iz Kozluka i zatvaranje oko 700 muslimana iz Đulića, i drugih sela, izbeglih u Klisu. Reagujući na revidiranu optužnicu, sudsko veće je 9. novembra 2010. Optuženom Grujiću ukinulo pritvor.

Očito je da je nalaz veštaka dr. Mileta Stojkovića "da optuženi Grujić nije mogao da naredi upotrebu četa [TO, policije]" poslužio tužiocu da značajno revidira optužnicu u odnosu na optuženog Grujića. Sudeći po izrečenoj kazni, sud je otišao još dalje u minimiziranju odgovornosti optuženog Grujića ali čudi da se u obrazloženju presude poziva na činjenice koje nedvosmisleno ukazuju da optuženi Grujić ima ličnu i odgovornost nadređenog koja prevazilazi granice maksimalne zatvorske kazne [20 godina.] Sud se poziva na svedoke koji ne prave razliku u odgovornosti optuženih Grujića i Popovića: svedok Milorad Davidović koji tvrdi da je "nemoguće da predsednik Vlade ne zna šta mu se u kući događa"; svedok M koji navodi da je ceo Karakaj i Zvornik pričao da su ljudi zatvoreni u školi; svedok Petar Panić koji kaže da se čulo da se vrše ubijanja, da se tela voze u klanicu, da su građani javljali da ima leševa na klanici, i sl. Sud ide dalje, ukazujući da nije slučajno da se optuženi Grujić pojavljuje na svim sastancima i mestima, gde i komandant TO i policija, da je optuženi Grujić nakon svega dva dana od zatvaranja Divičana posetio Muslimane zatvorene u Tehničko-školskom centru, gde se uverio u nehumane uslove u kojima su boravili zatvoreni vojno-sposobni muškarci, da se o tome 1. juna 1992. godine pričalo u Štabu TO, pa zaključuje da su optuženi svesno propustili da preduzmu neophodne mere u cilju humanog poštovanja zatvorenih i na njihov pristanak na zabranjene posledice [ugušenje najmanje 20 zatvorenika u TŠC], i da postoji "neraskidiva povezanost funkcija dvojice optuženih" [Grujića i Popovića].

Drastično izmenjena optužnica aktuelizira pitanje kako se dogodilo da se Branku Grujiću, bivšem predsedniku opštine Zvornik, državljaninu BiH, sudi u Srbiji. U vreme hapšenja Branka Grujića, u krugu oko Tužilaštva za ratne zločine pričalo se da je sa Grujićem napravljen dogovor, da se on dobrovoljno predao da bi izbegao da mu se sudi pred Državnim sudom BiH.

Selektivna pravda

Optužnicom je bilo, naravno, nemoguće obuhvatiti stotine odgovornih na srpskoj strani (naredbodavaca, izvršilaca, podstrekača, pomagača, onih koji su sakrivali zločin), koliko ih je svakako moralo biti uključeno u izvršenje teških ratnih zločina u opštini Zvornik. Tužilaštvo za ratne zločine, da je profesionalnije prišlo svom poslu, moralo je da optuži bar one vođe paravojnih grupa iz Srbije, koji borave u Srbiji i dostupni su pravdi, koji su u ovom postupku saslušavani u svojstvu svedoka. Oni su pred sudom rekli samo ono što nisu mogli da sakriju, a činjenice o njihovoj odgovornosti sud bi lako utvrdio da su iznosili svoju odbranu.

Kazne

Ostaje nejasno, kako je optuženima, pored veoma teških posledica krivičnog dela, na prvom mestu zbog izuzetno velikog broja žrtava, kao i njihove veoma značajne uloge u civilnoj i vojnoj vlasti u opštini Zvornik, mogla biti odmerena kazna, optuženom Grujiću, na granici zakonskog minimuma, a optuženom Popoviću, znatno manja od maksimalne. Predsedavajuća veća nije uspela da obrazloži kazne koje je izrekla optuženima. Potpuno neprimereno, kao olakšavajuću okolnost pomenula je godine života okrivljenih. Oni su ratni zločin izvršili u zreloj životnoj dobi, a činjenica da za isto odgovaraju tek nakon 20 godina, predstavlja samo sramotu za pravosuđe Republike Srbije.

Nedostatak saosećanja prema porodicama žrtava

Predsednica veća se tokom obrazloženja izrečene presude, sve vreme obraćala optuženima. Ni jednom reči utehe nije se obratila članovima porodica ubijenih koji su prisustvovali izricanju presude. Članovi porodica žrtava, koji su, u organizaciji Fonda za humanitarno pravo, pratili ovo suđenje od njegovog početka, doživeli su čitanje imena 352 identifikovanih žrtava, umesto imena svih ubijenih i nestalih u

vreme obuhvaćeno optužnicom [oko 800], čiji posmrtni ostaci još uvek nisu nađeni ili nisu identifikovani, kao umanjivanje zločina za koje su odgovorni optuženi i manipulaciju sa brojkama žrtava.

Vrednost dokumentacije i utvrđenih činjenica

U toku petogodišnjeg suđenja sud je prikupio značajna dokumenta, utvrdio brojne činjenice i jasno označio svedoke kojima je mesto na optuženičkoj klupi. Bogati sudski spis nudi građu za pokretanje novih krivičnih postupaka, kako pred Odeljenjem za ratne zločine u Beogradu, tako i pred Državnim sudom BiH. Iako se sud nije bavio ispitivanjem odakle optuženi Branko Popović, državljanin Srbije, u opštini Zvornik, predsedavajuća sudija je u obrazloženju presude iznela podatke koji nedvosmisleno ukazuju da je Srbija bila direktno umešana u pripreme rata i organizovanje paravojnih formacija za vršenje ratnih zločina u opštini Zvornik. Ona je iznela da je optuženi Branko Popović poslat iz Državne bezbednosti Republike Srbije, da nije slučajno njegovo angažovanje za oslobađanje Legije pre početka sukoba, početkom aprila 1992. godine, na njegov blizak odnos sa Arkanom, bliske veze sa komandantima bivše JNA, kao i da je u dogovor o iseljavanju Muslimana iz Kozluka bio uključen MUP Srbije.

